

ВІСНИК

Науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки

Випуск II

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ВІСНИК

Науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки

Випуск II

УМАНЬ
2016

УДК 74.03 (063)
ББК (74.100.54+74.200.54)я431
В 80

Головний редактор: Демченко І. І.
Редакційна колегія: Бевзюк М. С., Білан В. А., Калиновська І.С
Відповідальний за випуск: Бевзюк М. С.

В 80 Вісник Науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки за матеріалами ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції: «Інклюзивна освіта: теорія, методика, практика» (24 березня 2016 р.) / [гол. ред. Демченко І.І.]. – Умань: ФОП Жовтий О. О., 2016 р. – Вип. ІІ. – 117 с.

УДК 74.03 (063)
ББК (74.100.54+74.200.54)я431

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2016

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА 7

Розділ І. ЗАГАЛЬНО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

1. ***Ачкевич С.*** Запровадження інклюзивної освіти в Україні 8
2. ***Бевзюк М.*** До проблеми готовності майбутніх вчителів початкових класів до взаємодія з батьками в умовах інклюзивного навчання..... 10
3. ***Берегова М.*** Нормативно-правова основа організації інклюзивної освіти..... 12
4. ***Білан В.*** До проблеми проведення позакласної роботи з розумово відсталими учнями..... 14
5. ***Гончар Н.*** Взаємодія школи і родини у вихованні дітей молодшого шкільного віку з особливими потребами..... 16
6. ***Гордецька Ю.*** Впровадження інклюзивної освіти в Україні..... 18
7. ***Демченко І.*** Особливості становлення інклюзивної педагогіки як новітньої галузі знань.. 21
8. ***Діденко А.*** Особливості управління навчально-виховною діяльністю у системі інклюзивної освіти..... 23
9. ***Діктяренко А.*** Гуманістичні засади інклюзивної освіти в Україні..... 25
10. ***Дмитрієва І., Одинченко Л.*** Підвищення ефективності впровадження інклюзивного навчання..... 26
11. ***Калиновська І.*** До проблеми створення інклюзивного освітнього середовища в загальноосвітній школі..... 28
12. ***Кононенко І.*** Інклюзивна освіта у країнах Європи (Німеччина)..... 30
13. ***Коркоць Н.*** Інклюзивна освіта: сучасність та перспективи розвитку..... 32
14. ***Малишевська І.*** Інклюзивна освіта у світлі сучасних демократичних перетворень..... 35
15. ***Мельничук В.*** До проблеми впровадження інклюзивної освіти..... 37
16. ***Нітруца О.*** Особливості інклюзивної дошкільної

освіти 39
17. ***Плахотнюк А.*** Особливості навчально-виховного процесу в інклюзивному середовищі.. 41
18. ***Ростолопа Л.*** Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти..... 42
19. ***Семагіна В.*** Інклюзивна освіта – якісна освіта для всіх..... 44
20. ***Сиволап Т.*** Становлення та розвиток інклюзивної освіти в країнах західної європи..... 45
21. ***Смущинська І.*** Впровадження інклюзивної освіти у вищих навчальних закладах (Україна)..... 47
22. ***Степанюк А.*** Переваги інклюзивної освіти..... 50
23. ***Чернієнко О.*** Організація навчання дітей із затримкою психічного розвитку в сільській інклюзивній початковій школі..... 51
24. ***Юрченко К.*** Інклюзивна освіта: від інтегрування у школі – до інтегрування у суспільство..... 53

Розділ ІІ. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ПЕДАГОГІКИ

1. ***Бойко М.*** Характеристика основних проблем, з якими зіштовхуються батьки дітей з відхиленнями у розвитку..... 56
2. ***Бублик В.*** Активізація мовленнєвої діяльності дітей з відсутністю вербальних засобів спілкування 58
3. ***Валуйських Ю.*** Формування педагогічної компетентності батьків, які виховують дитину з особливими освітніми потребами, в умовах інклюзивного навчання..... 60
4. ***Габуда К.*** Використання арт-терапії в інклюзивному навчанні..... 63
5. ***Коломієць В.*** Розвивальні ігри в логопедичній роботі з дошкільниками із загальним недорозвитком мовлення..... 64
6. ***Лемещук М.*** Рефлексивно-оцінний критерій соціалізації старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення в умовах інклюзивної освіти..... 66
7. ***Лісовець О.*** Арт-терапевтична робота з дошкільниками, які потребують

корекції психофізичного розвитку.... 69
8. *Пацалюк І.* Естетико-виховний потенціал уроків образотворчого мистецтва 71
9. *Савіцька Ю.* Особливості фізичного виховання дітей з вадами зору..... 73
10. *Сайківська І.* Особливості виховання дітей з вадами слуху в сім'ї..... 75
11. *Тимошенко М.* Залучення однокласників учня з обмеженими освітніми потребами до створення інклюзивного середовища .. 77
12. *Трофайла Н.* Почуття як емоційне ставлення дитини до об'єктів інклюзивного дошкільного середовища..... 78
13. *Хоменко Г.* Особливості виховання дітей з порушенням слуху..... 80
14. *Чорна В., Яковенко І.* Особливості сенсорного виховання дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку в умовах сучасної інклюзивної освіти..... 82
15. *Швагер А.* Адаптація аутичної дитини в навчальному закладі..... 84

Розділ ІІІ. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

1. *Бегас Л.* Тлумачення про невротичну форму заїкання видатними логопедами..... 86
2. *Бойчук Ю.* Психолого-педагогічний супровід студентів з обмеженими можливостями здоров'я..... 88
3. *Бондарук Н.* Музикотерапія в соціально-педагогічній роботі з дітьми з особливими потребами..... 90
4. *Загурська А.* Профілактика порушень постави дітей в ДНЗ..... 92
5. *Недайборщ Н.* Допомога батькам які мають дитину з порушеннями у психофізичному розвитку..... 95
6. *Синиця А.* Логопедичний супровід дитини з дитячим церебральним паралічем в умовах інклюзивного навчання..... 97
7. *Сукач Е., Любченко І.* Роль соціального педагога у вихованні дітей з особливими потребами..... 100

8. *Тарасенко А.* Здійснення індивідуального підходу у становленні мовленнєвого розвитку дитини..... 102

Розділ IV. ПЕРЕДОВИЙ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ПРАКТИКИ

1. *Голуб Н., Голуб В.* Використання зоопсихологічних досліджень у роботі практичного психолога в умовах інклюзії..... 105

2. *Ліщук Т.* Особливості інноваційної діяльності вихователя інклюзивного дошкільного закладу..... 107

3. *Михальчишена В.* Особливості розвитку взаємостосунків учнів в інклюзивному класі..... 109

4. *Пістун О.* Формування образного мовлення у дошкільників із затримкою комунікативного розвитку засобами театральної педагогіки..... 110

5. *Турлюн О.* Корекційна спрямованість образотворчої діяльності в роботі з дошкільниками із затримкою психічного розвитку..... 112

6. *Черніченко Л.* Вивчення проблеми готовності педагогічних працівників до інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами..... 114

ПЕРЕДМОВА

Ти можеш!» – повинен нагадувати вчитель учневі.
«Він може!» – повинен нагадувати колектив.
«Я можу!» – повинен повірити в себе учень.

В. Шаталов

Дитина – це особливий, неповторний світ, пізнати який може лише той, хто небайдужий до її долі, хто може разом з нею радіти успіхам, розділяти невдачі, розуміти кожен крок та допомогти зробити правильний життєвий вибір. Цей ціннний імператив, висунутий великим гуманістом В. Сухомлинським є неодмінною передумовою успішного навчання, виховання і розвитку дітей, незалежно від їхнього стану здоров'я, наявності фізичного чи інтелектуального порушення.

Кожна людина має право на повноцінне життя, освіту, якість якої не відрізняється від якості освіти решти людей. Саме цей принцип є основним в організації інклюзивного навчання дітей та молоді з особливими освітніми потребами. Згідно з ЮНЕСКО інклюзивне навчання – це «процес звернення і відповіді на різноманітні потреби дітей та молоді через забезпечення їхньої участі в навчанні, культурних заходах і житті громади та зменшення виключення в освіті та навчальному процесі». Метою інклюзивного навчання є покращання навчального середовища, в якому педагоги і діти готові віднайти у своїх серцях турботу про когось іншого, допомогти повірити у свої сили за для досягнення успіху.

Демченко Ірина
завідувач науково-дослідної
лабораторії «Інклюзивної педагогіки»
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини

3. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах. – Постанова Кабінету Міністрів від 15 серпня 2011 р. – № 872.
4. Шнайдер В. І. Інклюзивна освіта: теоретико-методологічні, організаційні засади впровадження. / В. І. Шнайдер. – Хмельницький, 2010.

Білан В.
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ДО ПРОБЛЕМИ ПРОВЕДЕННЯ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З РОЗУМОВО ВІДСТАЛИМИ УЧНЯМИ

Стратегією українського суспільства на сучасному етапі є рівний доступ молодих людей до повноцінної якісної освіти відповідно до їх інтересів і уподобань, незалежно від матеріального достатку сім'ї, місця проживання, національної приналежності або стану здоров'я.

Основна мета спеціальної освіти - забезпечення доступу до якісної освіти дітей з обмеженими можливостями, формування комунікативної компетенції для їх максимальної адаптації та повноцінної інтеграції в суспільство.

Сьогодні в центрі уваги - учень, його особистість, неповторний внутрішній світ. Тому основна мета сучасного вчителя - вибрати методи і форми організації навчальної діяльності учнів, які оптимально відповідають поставленій меті розвитку і корекції особистості учнів з обмеженими можливостями здоров'я.

Одним з найскладніших напрямів підготовки учнів з порушеннями розвитку до самостійного життя є навчання математики.

Процес навчання математики дітей зі стійкими інтелектуальними вадами є одним із найскладніших у корекційній педагогіці, адже система математичних знань базується на достатньому розвитку таких мисленнєвих процесів, як аналіз, синтез, узагальнення, абстрагування тощо, які ушкоджені в них найбільшою мірою. Об'єктивно розумово відсталі можуть навчатись, хоч їхні можливості в даному плані не такі, як дітей з нормальним психофізичним розвитком, але вони здатні оволодіти матеріалом приблизно на рівні учнів молодших класів загальноосвітньої школи. Реалізувати ці можливості вони можуть лише в умовах спеціально організованого навчання і при наявності постійного цілеспрямованого впливу з боку педагога. Тому позакласна робота з математики складає невід'ємну частину навчально-виховного процесу навчання математики – це заняття, які організуються з розумово відсталими школярами в позаурочний час. Різні форми позакласних занять позитивно впливають на розвиток творчих здібностей дітей, сприяють формуванню вміння обчислювати приклади та розв'язувати задачі, креслити геометричні фігури, визначати периметр, площу, об'єм тощо, вибираючи при цьому раціональні прийоми роботи. Вони

дозволяють прищепити учням практичні навички та вміння, які допоможуть їм успішніше адаптуватись до життя в соціальному середовищі.

Не всі розумово відсталі люблять математику. Експериментальні дослідження показують, що лише 21% учнів допоміжної школи виявляють цікавість до цього предмету, причому обґрунтовують таке ставлення позитивними якостями вчителя математики або організацією на уроках цікавих ігор. Тому викликати в них позитивне ставлення до уроків математики - одне з завдань, яке стоїть перед педагогом.

1. На відміну від уроків, позакласна робота організовується у вигляді ігор, розваг, змагань. Але вона має свої особливості: якщо урок проводиться за програмою, то позакласні заняття не регламентуються нею, що дозволяє вчителю підбирати завдання, які відповідають рівню знань та умінь учнів, здійснювати індивідуальний підхід, проводити їх в цікавій формі, спрямовувати на розширення, поглиблення знань з тієї чи іншої проблеми.

2. Завдання, які даються на цих заняттях, носять проблемний характер, відкривають цікаві сторінки математики, пов'язуються з життям, трудовою діяльністю, спрямовуються на вирішення ситуацій, які ставить перед учнями життя.

3. Враховуючи психофізичні особливості школярів, рівень їх загального розвитку, вчитель організовує заняття так, щоб матеріал був доступний для розв'язання, не викликав у них негативних емоційних переживань, давався з використанням прийомів, які не застосовувались на уроці (у формі ігор, розваг, змагань, головоломок, вікторин тощо), сприяв розвиткові самостійності, ініціативності, активності учасників.

Позитивне налаштування на таку діяльність залежить від правильно побудованого першого заняття. Викликаючи в школярів цікавість до окремих видів роботи, вчитель може стимулювати розвиток інтересу до всієї математики в цілому.

Формування інтересу до математики - складний і тривалий процес, результати якого залежать в більшості випадків від педагогічної майстерності вчителя. Успіх також обумовлюється матеріалом, який виноситься на ці заняття, його доступністю, зв'язком з тим, який вивчався на уроках, від використовуваних методів роботи і способів організації діяльності школярів.

Саме в процесі міркувань, у пошуках шляхів правильних відповідей та вирішень тих чи інших завдань учні допоміжної школи вчаться встановлювати логічні зв'язки між питанням та даними, висловлювати математичною мовою ситуації, що викладені в умові арифметичних завдань і задач. При цьому вони оволодівають визначеними розумовими операціями, які необхідно виконати для отримання правильної відповіді на запитання, - аналізом, синтезом, порівнянням, узагальненням тощо.

Література

1. Ардобацька К. В. Удосконалення змісту математики в допоміжних школах // Актуальні проблеми навчання та виховання людей

з особливими потребами: Зб. наукових праць. - К.: Університет "Україна", 2004. – 448 с.

2. Ардобацька К. В. Корекційно - розвивальна спрямованість навчання математики як одна із умов запровадження особистісно – орієнтованих технологій // Дидактичні та соціально – психологічні аспекти корекційної роботи в спеціальній школі: Наук. – мет. зб.: Вип. 8.Т. І /За ред. В. І. Бондаря, В. В. Засенка. – Запоріжжя, 2006. – С. 223 – 226.

3. Бабюк О., Колос Т., Сапожко І., Камінська Т. Інтеграція навчально-виховного і корекційного процесів у початковій школі // Початкова освіта. – 2011. – № 25. – С. 6-8.

Гончар Н.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ВЗАЄМОДІЯ ШКОЛИ І РОДИНИ У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Батьки хочуть бачити своїх дітей гідними громадянами нашого суспільства. Без допомоги родини школа не може забезпечити високих результатів виховання. На відміну від соціальних інститутів родина дитини з особливими потребами впливає на дитину кожного дня, тому має, майже, необмежені можливості у формуванні її особистісних якостей.

До факторів сімейного виховання соціологи відносять матеріальні умови життя родини, її структуру, освітній рівень, інтереси, духовні потреби, рівень культури. По характеру взаємин батьків родини поділяються на три групи: живуть дружно, іноді сваряться, конфліктують.

На основі отриманих даних, було простежено, яким чином характер взаємин батьків впливає на моральне формування особистості дитини з особливими потребами, ствердилася думка, що в більшості родин дітей з особливими потребами, де існує розуміння між батьком і матір'ю, діти ростуть добрими, чуйними. Інший стан в родинах, де батьки сваряться, втягують у свої конфлікти дітей. У таких родинах діти в кращому випадку виховані задовільно, але частіше погано.

У дослідженнях соціологів розкриті фактори, що знижують виховний вплив родини: її нестабільність, наявність однієї дитини, нестача часу в батьків для виховання дітей з особливими потребами, відсутність належного контакту зі школою, недостача психолого-педагогічних знань і вмінь.

Для успішної взаємодії школи і родини у вихованні потрібно, щоб батьки дитини з особливими потребами, вміли аналізувати діяльність і поведінку своїх дітей, їхню вихованість. А для цього необхідно :

- розробити зміст і методику психолого-педагогічної освіти батьків дитини з особливими потребами з урахуванням підготовленості їх до морального виховання;

- пробудити в батьків, як вихователів, інтерес до процесу самоосвіти в області спеціальних педагогічних і психологічних знань;